

ELENA CHIRITĂ

***RELATII INTERNATIONALE
și
DIPLOMAȚIE***

- Între teorie și practică -

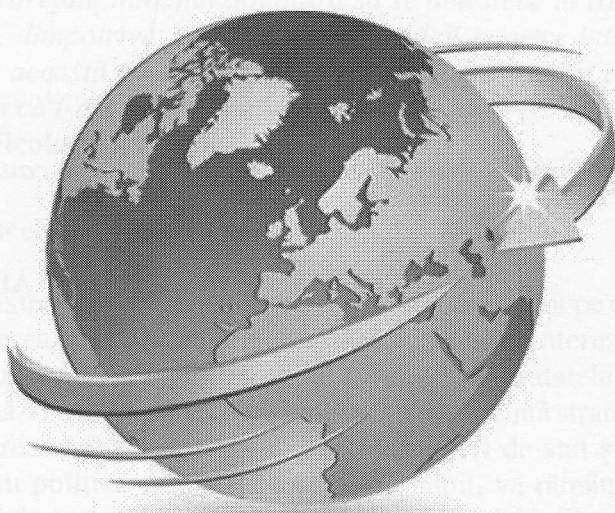
**EDITURA UNIVERSITARĂ
București**

CUPRINS

Prefață	7
Capitolul I	
Politica externă. Relații internaționale	11
Capitolul II	
Geopolitica și geostrategia în relațiile internaționale	73
Capitolul III	
Globalizarea și statul	83
Capitolul IV	
Relații diplomatiche. Diplomația ca profesie de stat	95
Capitolul V	
Misiunea diplomatică. Membrii corpului diplomatic și consular	121
Capitolul VI	
Documente și corespondență diplomatică	159
Capitolul VII	
Circulația persoanelor. Cooperare juridică internațională	173
Capitolul VIII	
Protecție diplomatică și consulară	185
Capitolul IX	
Limbaj diplomatic și comunicare publică	197
Capitolul X	
Imunități și privilegii	205
Capitolul XI	
Cariera diplomatică. Formarea profesională	225
Capitolul XII	
Uzante de protocol instituțional	239
Bibliografie	259

CAPITOLUL I

POLITICA EXTERNĂ. RELAȚII INTERNATIONALE

“Omul politic trebuie să fie capabil să prevadă ceea ce s-ar putea întâmpla mâine, luna viitoare și în anul care va urma, și să explice, după aceea, de ce nu s-a întâmplat.”

Winston Churchill

Politica externă. Relații internaționale

“Nu dau dreptul nimăului din afară să se amestece în treburile noastre lăuntrice; cer, dimpotrivă, ca directivele politicii noastre interne să fie pur românești. Cu această concepție și în acest spirit am condus politica externă a țării și afirm că i-am asigurat o independență, cu privire la înrăuririle din afară (...).” Nicolae Titulescu

Definiții. Concepte

Politica externă este totalitatea metodelor și mijloacelor pe care le folosește un stat în vederea atingerii anumitor obiective pe plan internațional. (DEX / 2009). Este politica unui stat referitoare la relațiile și tratatele internaționale. Politica externă, reflectată în tratate și convenții, reprezintă strategia guvernelor pentru realizarea obiectivelor propuse de către șefi de stat și de guvern. O definiție pentru politica externă a fost și, probabil, va rămâne pentru multă vreme, o temă de cercetare, de dezbatere, pentru istorici, filosofi, analiști sau profesori de științe politice. Dar, indiferent de autor, în bibliografia existentă pe această temă nu se constată diferențe majore de sens în definirea politiciei externe.

Politica externă, declară, la 1888, în plenul Adunării Deputaților, ministrul român al Afacerilor Străine, Petre P. Carp, nu este o chestiune de discuții parlamentare, căci ea nu aparține țării, ci Regelui. *“Politica externă trebuie să aibă un tel bine definit, bine stabilit și o continuitate ce stă la adăpostul fluctuațiilor politice de partid și această continuitate o reprezintă Coroana. Iar, orice amestec în domeniul afacerilor străine îl nemulțumește pe Carol I care se va mânia pe Take Ionescu în momentul în care acesta “și-a luat asupra-și hotărârea ca politica externă a țării să fie nu a Regelui, ci a partidelor politice”.*¹

¹Daniel. Cain, *Lumea diplomatică la început de secol XX (I)*; articol publicat în Ziarul Financiar, 26.05.2011/ <http://www.zf.ro/ziarul-de-duminica/lumea-diplomatica-la-inceput-de-secol-xx-i-de-daniel-cain-8287230>

Rolul și atribuțiile instituțiilor statului în politica externă

Succesele sau insuccesele politicii externe sunt rezultatul unei multitudini de factori și depind de decizii individuale, de tipul de societate și de guvernul aflat la putere, precum și de contextul internațional.

Președintele României

Președintele României reprezintă statul român și este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării. Funcția de reprezentare o au toți șefii de stat (președinti sau regi). Președintele României veghează la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice. În acest scop, președintele exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate. (Articolul 80 - Constituția României)

Atribuții în domeniul politicii externe

Constituția României. Capitolul II / Art. 91

(1) Președintele încheie tratate internaționale în numele României, negociate de Guvern, și le supune spre ratificare Parlamentului, într-un termen rezonabil. Celelalte tratate și acorduri internaționale se încheie, se aprobă sau se ratifică potrivit procedurii stabilite prin lege.

(2) Președintele, la propunerea Guvernului, acreditează și recheamă reprezentanții diplomatici ai României și aprobă înființarea, desființarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice.

(3) Reprezentanții diplomatici ai altor state sunt acreditați pe lângă Președintele României.

Art 92, care stabilește atribuțiile președintelui României în domeniul apărării țării, conferă, de asemenea, unele prerogative de politică externă.

Guvernul

Spiritul și litera Constituției arată că politica externă a țării este atributul guvernului, iar politica externă a guvernului se stabilește prin

Respect pentru oameni și cărți

Programul de guvernare aprobat de Parlament. Articolul 102, aliniatul 1: “Guvernul, potrivit programului său de guvernare acceptat de Parlament, asigură realizarea politicii interne și externe a țării și exercită conducerea generală a administrației publice. “Rul Guvernului în politica externă este unul mai degrabă tehnic, de execuție, aşadar, unul derivat, și nu originar, cum este cel al președintelui României, menționează Curtea Constituțională a României în motivarea deciziei din 26 septembrie prin care a constatat că sunt neconstituționale dispozițiile art. 3, art. 18 și art. 19 din Legea privind cooperarea între Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene.

Extras din Programul de Guvernare al României (2005-2008)

Politica externă:

Relații bilaterale

- consolidarea prioritară a relațiilor cu țările Uniunii Europene și SUA;
- dezvoltarea cooperării economice, tehnico-științifice și culturale cu China, spațiul vest-balcanic, Asia Centrală, Orientalul Mijlociu și țările Americii Latine;
- consolidarea și extinderea relațiilor de cooperare cu Sfântul Scaun, Israel și Japonia;

Relații multilaterale

- integrarea României în Uniunea Europeană;
- consolidarea poziției României în cadrul NATO;
- implicarea diplomației românești în restructurarea sistemului internațional de securitate, cooperare economică și adaptarea normelor și principiilor de drept internațional la evoluțiile determinate de procesul globalizării;
- sprijinirea Curții Internaționale de Justiție, a Curții Penale Internaționale, precum și a Curții Europene a Drepturilor Omului;

Buna vecinătate și cooperarea regională

- promovarea relațiilor cu Republica Moldova;
- protejarea intereselor României și ale UE în spațiul sud-est european;
- cooperarea în cadrul proiectului SEECP;

“Sunteți, domnilor, reprezentanții unui popor care este mândru și poate fi mândru de trecutul său, și care trebuie să aibă mare încredere în viitorul său. Nu scădeți rolul pe care el trebuie să-l aibă în lume; fiți cât de modești pentru persoana dumneavoastră, nu fiți modești pentru poporul pe care îl reprezentați.” Ion Brătianu

Atribuțiile Parlamentului României în domeniul politicii externe:

- Ratificarea tratatelor, convențiilor și altor instrumente internaționale la care aderă România (art 91, alin1 din Constituția României. Legea 590 din 2003, art 19).
- Audierea persoanelor propuse să fie numite în funcția de ambasador al României în străinătate, în urma căreia dă un aviz consultativ.
- Dialogul bilateral cu comisiile similare ale parlamentelor altor state și ale organismelor parlamentare internaționale.

Atribuțiile pentru îndeplinirea obiectivelor de politică externă revin comisiilor de politică externă de la Senat și Camera Deputaților (art 61 alin (4) și (5) din Constituția României). Comisiile planifică, coordonează și răspund de buna desfășurare a activităților de relații externe, fac propuneri privind realizarea acțiunilor de relații externe multilaterale.

Ministerul Afacerilor Externe

M.A.E. asigură realizarea politicii externe a statului român, inclusiv participarea la procesul de integrare europeană și euroatlantică a României, și colaborează la elaborarea, fundamentarea și realizarea politiciei economice a României, în conformitate cu reglementările legale în vigoare și cu Programul de guvernare. (art. 1, pct. 2, Hot. Guv. Nr. 100 din ianuarie 2004, cu modificările ulterioare, republicată în M.Of. 538/02.08.2010). Mandatul Ministerului Afacerilor Externe este de a asigura realizarea politicii externe a statului român în concordanță cu interesele naționale și cu statutul României de membru în structurile europene și euroatlantice. Conform actelor normative în vigoare, Ministerul Afacerilor Externe, denumit în continuare MAE, asigură realizarea politiciei externe a statului român.

Prin atribuțiile sale principale, MAE:

- apără și promovează pe plan extern interesele naționale ale României;
- inițiază activități internaționale menite să ducă la dezvoltarea de relații pașnice și de cooperare cu toate statele, întemeiate pe principiile și pe normele general admise ale dreptului internațional;
- asigură promovarea intereselor României în organizații internaționale cu caracter universal, european, euroatlantic, regional și subregional;
- asigură conectarea țării la instituțiile europene și euroatlantice cu caracter politic, strategic și economic;
- este coordonator unic al sistemului național de gestionare a afacerilor europene;
- este punctul de contact al Uniunii, respectiv, punctul de contact cu instituțiile Uniunii Europene în România pentru sistemele de transmitere a informațiilor în format electronic, în conformitate cu cerințele comunitare;
- asigură, prin acțiuni de politică externă, consolidarea statului de drept și a structurilor democratice din societatea românească, precum și proiectarea unei imagini reale a României în lume;
- urmărește evoluția vieții internaționale și semnalează tendințele care apar în contextul internațional;
- contribuie la asigurarea prezenței active și demne a României și a cetățenilor săi pe plan internațional;
- promovează pe plan internațional valorile democrației, respectarea drepturilor omului, colaborarea pașnică și solidaritatea umană;
- apără în străinătate drepturile și interesele statului român, ale cetățenilor și ale persoanelor juridice române, pe baza legislației române și în conformitate cu practica internațională și cu acordurile bilaterale și multilaterale la care România este parte;
- elaborează și aplică politica statului român în domeniul relațiilor cu comunitățile românești din afara granițelor și acționează pentru întărirea legăturilor cu românii din afara frontierelor României și pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase, cu respectarea legislației statului ai cărui rezidenți sunt;
- inițiază sau participă la negocierea tratatelor și a altor înțelegeri internaționale pentru România;
- prezintă Guvernului, singur sau, după caz, împreună cu celelalte ministere, propunerile privind semnarea, ratificarea, aprobarea sau acceptarea înțelegерilor internaționale, aderarea la acestea ori denunțarea lor, efectuează schimbul instrumentelor de ratificare, depune instrumentele de ratificare

sau de aderare, notifică aprobarea ori acceptarea înțelegerilor internaționale și denunțarea lor, eliberează documente certificând deplinele puteri;

- urmărește, direct sau în conlucrare cu ministerele și cu celealte autorități publice centrale de specialitate, aplicarea prevederilor tratatelor și ale altor înțelegeri internaționale la care România este parte și prezintă propunerii pentru îndeplinirea întocmai și cu bună-credință a obligațiilor asumate;
- exercită, în numele Guvernului României, prerogativele de Agent guvernamental în procedurile în fața Curții Europene a Drepturilor Omului și a Comitetului Ministrilor ale Consiliului Europei, îl informează constant pe primul-ministru cu privire la activitatea Agentului guvernamental și formulează propunerii de acțiune;
- elaborează sau cooperează cu ministerele și cu celealte autorități publice centrale de specialitate la elaborarea proiectelor de acte normative care au legătură cu relațiile externe și cu politica de comerț exterior ale României;
- asigură asistență permanentă și coordonare în domeniul relațiilor internaționale tuturor ministerelor;
- formulează norme și asigură sprijin instituțiilor centrale de stat în materie de protocol și curtoazie internațională;
- contribuie la monitorizarea respectării angajamentelor asumate prin Tratatul de aderare la UE;
- colaborează la elaborarea politiciei României în domeniul relațiilor economice internaționale;
- promovează interesele economice ale României în relațiile cu alte state, precum și cu organizațiile economice cu vocație universală, cu caracter regional și cu alte grupări economice;
- participă sau colaborează, după caz, la negocierea și la încheierea de tratate, acorduri și alte înțelegeri internaționale cu caracter economic sau pentru stabilirea cadrului juridic necesar, în vederea desfășurării relațiilor comerciale externe ale României, potrivit legii;
- păstrează originalele tuturor înțelegerilor internaționale bilaterale și copiile certificate de pe înțelegerile internaționale, originalele înțelegerilor internaționale al căror depozitar este România și îndeplinește obligațiile ce decurg din această calitate;
- păstrează sigiliul de stat al României;
- supune spre aprobare scrisorile de acreditare, cererile de agrement și de exequatur; ține legătura cu misiunile diplomatice și cu oficiile consulare din România în conformitate cu regulile și cu practica internațională;
- organizează, îndrumă și controlează activitatea misiunilor diplomatice și a oficiilor consulare ale României; organizează curierul diplomatic;